

Udskrift af Arbejdsrettens dom af 2. december 2019

I sag nr.: AR2018.0297

Finansforbundet

(advokat Arvid Andersen)

mod

Finanssektorens Arbejdsgiverforening

for

Nordea Danmark

(advokat Merete Preisler)

Dommere: Lars Hjortnæs (næstformand og retsformand), Poul Dahl Jensen (næstformand) og Hanne Schmidt (næstformand).

Indledning

Sagen angår, om Nordea Danmark har handlet uden for ledelsesrettens grænser ved at forbyde medarbejderne at investere privat i kryptovaluta. I givet fald er der endvidere spørgsmål om bod.

Parternes påstande

Klager, Finansforbundet, har nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende at have begået brud på den mellem parterne gældende Hovedaftales § 2 og skal tilpligtes at betale en af Arbejdsretten fastsat bod for dette brud.

Indklagede, Finanssektorens Arbejdsgiverforening for Nordea Danmark, har påstået frifindelse, subsidiært frifindelse for tiden.

Retsgrundlag

§ 2, stk. 1, i Hovedaftalen mellem Finanssektorens Arbejdsgiverforening og Finansforbundet lyder således:

”Finansforbundet anerkender virksomhedernes ret til i overensstemmelse med love, aftaler og overenskomster at lede og fordele arbejdet og anvende den nødvendige arbejdskraft.”

Sagsfremstilling

Nordea Danmarks interne regler om forbud mod, at medarbejderne investerer i kryptovaluta
Nordeas interne koncerndirektiv om handel for egen regning regulerer bl.a. medarbejdernes egne investeringsforretninger.

Nordeas bestyrelse (Group Board) traf i december 2017 og februar 2018 beslutning om at revidere direktivet bl.a. sådan, at der skulle indføres et forbud mod investering i kryptovaluta. Med virkning fra den 28. februar 2018 indeholder direktivet bl.a. følgende bestemmelser:

“3 Rules for all employees

Unless otherwise stated, the rules set forth in this section apply to all transactions. Therefore, it is irrelevant whether they are carried out on own account, on behalf of a Closely Related Person, a customer, the Group, or on behalf of another party within or outside the scope of work. No Employee, Service Provider or Tied Agent at the Group may:

1. use his position, or act in such a manner that suspicion may arise that he or she is obtaining advantages in trading in Financial Instruments conducted on his own account or on account of a Closely Related Person;
2. conduct trading in Financial Instruments or advise or influence another person to conduct trades in Financial Instruments based on Inside Information. Nor may an Employee or Service Provider disclose Inside Information to any Third Party, other than in the proper course of his employment;
3. conduct trades in Financial Instruments which entail abuse or improper disclosure of confidential information - including information regarding customer orders which have not yet been carried out - or advise or influence another person to conduct trades in Financial Instruments where the trade entails abuse or improper disclosure of confidential information. Nor may an Employee or agent disclose confidential information to another person, other than in the proper course of his employment;
4. engage or attempt to engage in Market Manipulation;
5. conduct trades in Financial Instruments to such an extent that there is a risk that the Employee's own financial position will thereby be jeopardised. Accordingly, Employees are not allowed to trade or issue Financial Instruments where the possible loss can exceed the invested amount or to enter into Short Selling transactions;
6. circumvent these rules through the use of, for example, derivative instruments or combinations of various Financial Instruments;
7. invest in currencies, for further information see section 3.1; and

8. invest in Bitcoins and other Cryptocurrencies.

The prohibition to invest in cryptocurrencies does not include investments in financial instruments manufactured by Nordea linked to cryptocurrencies. Further, the prohibition does not cover minor investments in cryptocurrency made by employees in product development roles who have a work-related reason to do so, and where the respective Head of the BA/OF has pre-approved the investment following consultation with Group Compliance.

Exemptions to the above rules may be granted based on specific circumstances. Requests for exemptions in BAs/GFs are granted by the Head of the BAJGF following consultation with the Head of the BAIGF Compliance functions. As for members of GEM and members of the Group Board, exemptions are granted by the Chairman of the Group Board following consultation with the Group Compliance Officer. Exemptions to the Chairman of the Group Board are given by the Chairman of Board Audit Committee after having consulted with the Group Compliance Officer.

The transition period in section 9 of this directive does not apply to existing holdings in cryptocurrencies. Employees are permitted to keep any existing holdings, but are encouraged to sell them, and no further investments into cryptocurrencies must be made unless one of the exceptions mentioned above apply."

...

3.1 Trading prohibition in respect of currencies

Employees are forbidden to conduct speculative transactions in foreign currencies. This excludes from the prohibition positions taken for:

- paying securities;
- goods or services;
- acquisition of real estate;
- normal use for travelling/payments; or
- spot fx positions for lifestyle management (e.g. when employees have re-located between, or have assets in, different countries)
- or other non-speculative currency transactions

...

7.3 Certain transactions by Closely Related Persons

Transactions in Financial Instruments by Closely Related Persons are exempt from the notification duty provided that the Employee has not through consultation or in any other manner participated in the trading decisions. ..."

Den 22. januar 2018 blev medarbejderne orienteret om bl.a. det kommende forbud mod investering i kryptovaluta på bankens intranet. I meddelelsen hedder det bl.a.:

*"Nye regler om handel for egen regning og kryptovaluta
Koncerndirektivet om handel for egen regning (Group Directive on Personal Account Dealing) er blevet revideret og indeholder nu et forbud mod investering i kryptovaluta.*

...

Forbud mod kryptovaluta

Som nævnt ovenfor omfatter de nye regler et forbud mod investering i kryptovaluta. Medarbejdere kan dog beholde de beholdninger, de allerede har i bitcoins eller andre kryptovalutaer. Alle medarbejdere opfordres dog til at sælge deres beholdninger. Det er ikke tilladt at øge eksisterende beholdninger.

Begrundelsen for at forbyde medarbejdere at investere i kryptovaluta er, at risikoen vurderes at være for høj, og beskyttelsen af både medarbejdere og virksomheden er ikke god nok. Modsat handel med værdipapirer og valutaer er handel med kryptovaluta ikke reguleret af nogen myndigheder, og investorer er ikke beskyttet mod urimelig handelspraksis og hvidvaskning, når der handles med kryptovaluta.

Forebyggelse af uetisk og ulovlig adfærd

Formålet med koncerndirektivet om handel for egen regning er at forhindre, at medarbejdere optræder uetisk eller overtræder lovgivningen i forbindelse med egenhandel. Det omfatter enhver transaktion:

- der kan skade Nordeas eller Nordeas kunders interesser
- der er baseret på fortrolig information, herunder insiderviden (fx insiderhandel, der potentielt kan være en kriminel handling)
- der anses som markedsmanipulation (der også kan være en kriminel handling)
- der kan skade medarbejdernes egen økonomiske situation.”

I et indlæg på Nordea Danmarks intranet den 24. januar 2018 fra Chief Compliance Officer Matthew Elderfield hedder det bl.a.:

"Respons på de nye regler om handel for egen regning og med kryptovalutaer

Hej, og tak for alle kommentarerne til det nye direktiv. Der er en række spørgsmål, herunder ønsket om at få sat et navn eller ansigt på det nye direktiv – det er mig! Jeg hedder Matthew Elderfield. Jeg er Chief Compliance Officer, medlem af GEM og har arbejdet med tilsynsvirksomhed i 15 år. Spørgsmål til de nye regler om kryptovalutaer er mit bord.

Hvad er formålet med det nye direktiv, og hvordan og hvorfor blander vi os i medarbejdernes personlige handelsbeslutninger?

Det gør vi fordi vi alle arbejder i en reguleret bank, der stiller høje krav til vores adfærd, og det medfører begrænsninger i forhold til vores opførsel og økonomiske forhold. Det er en del af jobbet - alle banker er berettiget og forpligtet til at have politikker, der begrænser medarbejdernes opførsel på flere måder.

Så ja, som svar på et af spørgsmålene, der er bestemte ting bankmedarbejdere ikke må gøre med egne penge! Nogle burde være ret indlysende, håber jeg, fx aktiehandel på baggrund af insiderviden. Men som i dette tilfælde kan banker også typisk sætte grænser for, hvilke investeringer medarbejderne må foretage. Det er der flere grunde til.

Den ene er at forbyde visse investeringer af mere spekulativ art eller investeringer, hvor medarbejderen løber en større risiko for et tab. Hvorfor går vi (og vores tilsynsmyndigheder) op i det? Det gør vi, fordi en medarbejder, der har gæld eller er under stort økonomisk pres, er mere sårbar over for afpresning, svindelforsøg eller generelt dårlig dømmekraft. Samtidig vil vi gerne være et godt eksempel for vores kunder i forhold til den måde, vi håndterer vores finansielle forhold på. Det er også derfor kommende medarbejdere screenes for at se, om de fx er insolvente.

Desuden blev denne type restriktioner, herunder investering i kryptovalutaer, allerede indført i visse områder i banken, fx Wholesale Banking, for nogen tid siden. Disse områder har også i nogen tid været underlagt mere restriktive regler for handel for egen regning - vi gør nu op med den forskel, der har været, ved at gøre reglerne gældende for hele banken. Her er fokus på særdeles volatile investeringer, der er genstand for spekulation.

Derudover er der et andet problem med kryptovalutaer. De er ikke regulerede og kan potentielt stamme fra kriminalitet. Bitcoins er bl.a. blevet brugt til transaktioner på det mørke internet, ulovlige transaktioner og afpresning på internettet. En række tilsynsmyndigheder i Europa, USA og senest Asien har udtrykt stor bekymring, hvilket har haft stor indflydelse på bitcoin-kursen.

Men man kan spørge, hvorfor det som kunde er muligt at købe bitcoins gennem Nordea? Som enhver anden handelsplatform giver Nordea Investor adgang til handel med papirer, der er noteret på fx NASDAQ. Det gælder for alt fra aktier og obligationer til hvede. Det betyder, at vores kunder, der handler selv, kan købe kryptovaluta-relaterede produkter via platformen. Det er dog vigtigt at understrege, at det ikke er noget, vi anbefaler vores kunder at investere i. Og under alle omstændigheder har banker typisk strengere regler for medarbejdernes handel af ovennævnte årsager, fx med derivater.”

Den 8. februar 2018 redegjorde banken på ny på intranettet for begrundelsen for forbuddet vedrørende kryptovaluta. Det blev bl.a. anført:

”Why is Nordea doing this?

Investments in cryptocurrency have been restricted due to the unregulated nature of these assets which are not subject to investor protection regulations or authority supervision and related risks including volatility and liquidity risk as well as financial crime risks, e.g. that proceeds that employees might obtain from selling bitcoins derive from criminal activities. Given these high risks and in line with our role in the banking industry to maintain high standards of conduct Nordea is not supportive of staff investing in cryptocurrencies.”

Advarsler og tiltag mod risici ved kryptovaluta

Finanstilsynet advarede ved en pressemeddelelse i 2015 forbrugere mod investering i virtuelle valutaer. Der orienteres i pressemeddelelsen om en advarsel udsendt af den europæiske banktilsynsmyndighed (EBA), hvoraf bl.a. fremgår, at virtuelle valutaer er en form for

uregulerede elektroniske penge, som ikke er udstedt af og garanteret af en centralbank, og der henvises bl.a. til en risiko for helt at miste den virtuelle valuta, manglende sikkerhed for, at virtuel valuta kan bruges som betalingsmiddel eller kan veksles tilbage til reel valuta, risiko for meget store og hurtige værdiudsving og risiko for misbrug til kriminalitet.

Finanstilsynet udsendte i februar 2018 på ny en advarsel til forbrugere mod kryptovaluta. Det anføres i advarslen bl.a., at prisudsvingene på kryptovaluta er ekstreme, og at der samtidig er klare tegn på en prisboble inden for området. Det anføres endvidere, at handel med kryptovaluta ikke er omfattet af finansiel regulering med den deraf følgende forbrugerbeskyttelse. Advarslen byggede på en fælles forbrugeradvarsel udsendt af EU's finansielle tilsynsmyndigheder mod investering i kryptovaluta og andre virtuelle valutaer.

I maj 2018 vedtog EU 5. hvidvaskdirektiv (2018/843). Direktivet skal være gennemført i medlemslandene den 10. januar 2020. Det indeholder regler vedrørende udbydere af veksling fra virtuelle valutaer. I direktivets præambel anføres bl.a., at der ikke efter EU-retten gælder regler om pligt til at identificere mistænkelige aktiviteter i forbindelse med veksling fra virtuelle valutaer, at terrorgrupper derfor kan være i stand til at overføre penge ved hemmeligholdelse eller ved at drage fordel af en vis anonymitet, og at de kompetente myndigheder bør kunne overvåge anvendelsen af virtuelle valutaer med henblik på at bekæmpe hvidvask af penge og finansiering af terrorisme.

Indklagede har for Arbejdsretten henvist til litteratur om potentielle farer ved kryptovaluta, herunder risiko for anvendelse til kriminalitet, bl.a. Nielsen m.fl.: *Finansret*, 1. udgave (2019), side 653-665, 675-695, 707-708, 743, 751-759, 791-795 og 808-810, og en rapport udarbejdet af Foley m.fl.: "Sex, drugs, and bitcoin: How much illegal activity is financed through cryptocurrencies?".

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af Lars Gulmann, Ole Lund Jensen, Martin Ivanov, Jacob Gyntelberg og Charlotte E. Schiffer.

Lars Gulmann har forklaret bl.a., at han har været ansat i Finansforbundet i 12 år. Han er chef for Jura og Forhandling.

Han kom ind i sagen i forbindelse med et fællesmøde den 8. marts 2018 mellem Finansforbundet og Finanssektorens Arbejdsgiverforening. Nordeas forbud mod, at medarbejderne kunne investere i kryptovaluta, havde forårsaget lokal uro blandt medlemmerne. Parterne havde holdt et uformelt møde dagen før eller et par dage før fællesmødet. De havde set hinanden i øjnene og indset, at de nok ikke blev enige. På det uformelle møde deltog fra forbundets side ud over ham selv formand Kent Pedersen og nogle kredsrepræsentanter, mens advokat Merete Preisler deltog for Nordea Danmark sammen med nogle repræsentanter fra banken. Forbundets øverste ledelse deltager, når der er tale om større eller principielle spørgsmål. På det tidspunkt havde Sydbank meldt et lignende forbud ud. Efter at de havde taget sagen op, ændrede Sydbank forbuddet til en henstilling. Forbuddene havde været omtalt i diverse medier. Der havde været en tøvende skepsis i finanssektoren i forhold til kryptovaluta, men kun Nordea havde implementeret et egentligt forbud. De har ikke fået en begrundelse fra Sydbank for, hvorfor de ændrede forbuddet til en henstilling. De har hørt forlydender om, at det skyldtes nærværende sag.

Det uformelle møde blev afholdt på baggrund af henvendelser fra nogle medarbejdere til deres lokale kredse. Medarbejderne var utilfredse med forbuddet. Det var forbundets opfattelse, at der var tale om en principiel problemstilling, der rakte ind i fremtiden.

Forbuddet blev oprindeligt meldt ud på baggrund af en ændring af bankens interne regler om handel for egen regning vedtaget den 13. december 2017. I begyndelsen af februar 2018 blev forbuddet ændret fra, at man ikke måtte handle med kryptovaluta til, at man ikke måtte investere i dem. Man fik også lov til at beholde eksisterende beholdninger, men medarbejderne blev opfordret til at afhænde dem. Nogle medarbejdere havde forudgående fremsat indvendinger om, at de allerede havde foretaget investeringer, og nogle havde rejst spørgsmål om erstatning. Der havde været en dialog mellem forbundet og banken, men han kan ikke sige, at ændringerne var en følge af denne dialog. Der var ikke egentlige forhandlinger mellem parterne.

På fællesmødet opfordrede de Nordea til at suspendere forbuddet, mens sagen kørte, men det blev afvist. Opfordringen var begrundet i, at tvisten drejede sig om grænserne for ledelsesretten. Parterne redegjorde kun kort for deres synspunkter. Det var deres opfattelse, at banken unødvendigt greb ind i de ansattes privatsfære og ikke havde sondret mellem de

mange forskellige kryptovalutaer, medarbejdergrupper mv. Da de vidste, at sagen skulle i Arbejdsretten, blev der ikke gjort mere ud af at nedfælde parternes synspunkter.

Det uformelle møde handlede om, hvorvidt det var muligt at finde nogle løsninger. De blev på fællesmødet ikke præsenteret for eksempler på, at Nordea var blevet hængt ud som følge af medarbejderes privatøkonomiske dispositioner med kryptovaluta. Nordea er en stor koncern, og forbuddet fandt anvendelse på hele koncernen. Det var ikke hans opfattelse, at der var nogen til stede, som kunne træffe beslutning om ændringer af forbuddet. Det var der ikke substansdrøftelser om.

Danske Bank har afvist at indføre et lignende forbud. Spørgsmålet om kryptovalutaer havde været diskuteret i branchen, særligt i starten. På de politiske møder i forbundet blev der spurgt ind til, om andre banker havde lignende planer, men det har ikke været tilfældet. De har forhørt sig i deres internationale netværk og er ikke blevet præsenteret for lignende forbud.

Ole Lund Jensen har forklaret bl.a., at han har været ansat i Nordea Danmark i 41 år. Han er kredsbestyrelsesmedlem og sidder i en række samarbejdsorganer. Han har tidligere været medarbejderrepræsentant i bankens bestyrelse.

Der blev afholdt et ekstraordinært samarbejdsudvalgsmøde den 26. februar 2018. Baggrunden var, at Nordea Danmark ville orientere om forbuddet mod investering i kryptovaluta. Der havde på det tidspunkt været afholdt møder mellem Finansforbundet og Finanssektorens Arbejdsgiverforening. Det var allerede besluttet, at sagen skulle i Arbejdsretten. Man besluttede ikke at offentliggjorde referatet fra mødet, efter hans opfattelse fordi man ikke ville flage med uenigheden. Der blev først indkaldt til mødet, efter at forbuddet var offentliggjort. Det havde været mere naturligt at orientere dem først, så de kunne komme med indsigelser. Der ændres ikke ofte i direktivet om handel for egen regning, men det forekommer. De vil normalt blive orienteret, hvis ændringerne har væsentlig betydning for medarbejderne. Det har været praksis, at det sker i samarbejdsudvalget.

Efter meddelelsen på intranettet den 22. januar 2018 modtog han en række henvendelser fra utilfredse kolleger. De var utilfredse med, at der blev lagt begrænsninger på deres muligheder for at handle i fritiden som privatpersoner. Utilfredsheden drejede sig ikke så meget om det konkrete forbud men det generelle i, at banken blandede sig i, hvad man må investere i, uanset

ens position i banken. Meddelelsen blev kommenteret af et usædvanligt stort antal medarbejdere. Kommentarerne var negative. Kommentarerne førte til opfølgningen to dage senere fra Matthew Elderfield, som er Chief Compliance Officer.

Det er obligatorisk for medarbejdere i Nordea at have en lønkonto i banken. De kan flytte indeståendet til konti i andre banker. De kan også have deres opsparing eller formue i andre pengeinstitutter. Der er ikke en løbende indberetningsforpligtigelse med hensyn til, hvordan medarbejderne forvalter deres egne penge. Der er heller ikke en almindelig pligt for menige medarbejdere til at indberette om f.eks. aktiebeholdninger eller andre investeringer. Det kan der være, hvis man har kundeansvar for en virksomhed, som man har aktier i, eller i medfør af de almindelige regler om insiderviden.

Han er ikke bekendt med eksempler på, at medarbejderes investeringer i kryptovaluta har givet problemer for Nordea. Det ville han være bekendt med, hvis de pågældende medarbejdere var medlemmer af fagforeningen. Han har ikke fået nogen forklaring på, hvorfor det er et problem, at medarbejderne investerer i kryptovaluta. Han kan ikke selv se et problem, hvis der ikke investeres for lånte penge, og hvis man kan honorere et eventuelt tab. Han mener ikke, at der tidligere har været generelle forbud mod at investere i bestemte instrumenter. Der er ca. 9.000 ansatte i Nordea Danmark.

Nordea markedsfører sig ikke med en særlig profil i forhold til kryptovaluta. Han tror ikke, at kunder kan købe kryptovaluta gennem Nordea, men han ved det ikke.

Martin Ivanov har forklaret bl.a., at han er Head of Group Financial Crime Compliance hos Nordea. Han er uddannet jurist. Hans hovedansvar er bankens efterlevelse af hvidvask- og sanktionsregler. Matthew Elderfield er hans chef.

Han tog initiativ til forbuddet mod, at medarbejdere kan investere i kryptovaluta. Det blev udarbejdet i regi af Market Abuse Risk Group med repræsentanter fra deres Compliance-afdeling. Han tog initiativet af flere grunde. Der gjaldt allerede et tilsvarende forbud i deres Corporate Wholesale-afdeling. Derudover blev de løbende advaret om de risici, der er forbundet med handel med kryptovaluta. Advarslerne kom fra tilsynsmyndigheder fra flere lande, EFMA og Financial Conduct Authority i England. De fulgte løbende med i risikobilledet. Endelig blev han via bankens sociale medier opmærksom på, at nogle ansatte

havde handlet med kryptovaluta, uden at være opmærksomme på de risici, der var forbundet med det.

De kiggede på risikobilledet, og hvad de kunne gøre for at modarbejde de risici, der er forbundet med kryptovaluta. Nordea er Nordens største bank med ca. 25 kontorer udenfor Skandinavien. Formålet var at sørge for, at banken overholdt gældende og kommende lovgivning, navnlig i forhold til hvidvask, samt at fremme almindelig ansvarlighed. Han opfattede det som rettidig omhu. Det var efter deres opfattelse nødvendigt at reagere.

Forbuddet blev indsat i koncerndirektivet i december 2017 med ikrafttræden i februar 2018. Det blev revideret inden ikrafttrædelsen. Formålet var uændret, men de så undervejs på, om forbuddet kunne implementeres mere hensigtsmæssigt. Der blev tilføjet en undtagelse om, at medarbejderne kunne beholde bestående beholdninger, så der ikke som ellers skulle ske salg inden for seks måneder efter implementering af nye regler. Derudover blev det præciseret, at reglen ikke fandt anvendelse på medarbejdernes nærtstående. Der var dialog med medarbejderrepræsentanter, inden reglerne blev implementeret. Der var også dialog med fagforeninger. Ændringerne var bl.a. affødt af samtalerne. Det var en afvejning over for de risici, banken så ved kryptovaluta.

Reglerne er vedtaget af bankens "Group Board", som består af et "extended board of directors", CEO, koncernledelsen og medarbejderrepræsentanter. Der var en god dialog om reglerne. Reglerne blev vedtaget i enighed. De blev formelt vedtaget på mødet den 6. februar 2018.

Han havde for sit vedkommende navnlig tre ting for øje med forbuddet. For det første at Nordea overholder gældende regler, herunder i hvidvasklovgivningen, og at de forebygger de risici, der er forbundet med kryptovaluta, f.eks. at man kan tabe hele sin investering, både som følge af kursudsving, og fordi man f.eks. mister sin kode. Der er ingen måde at gendanne adgangen til en "wallet" på. For det andet kan det i forhold til medarbejderne skabe en interessekonflikt mellem medarbejderen og Nordea, hvis medarbejderen lider tab, hvilket kan udfordre medarbejderens loyalitetspligt. For det tredje er der en ekstremt stor risiko for, at hvidvaskede penge er en del af kryptovalutamarkedet.

Der var både positive og negative tilbagemeldinger på forbuddet, specielt i begyndelsen. Han deltog hverken i fællesmødet eller det forudgående uformelle møde. Forbuddet gælder i hele Nordea, altså både i Skandinavien og for deres globale kontorer i f.eks. Shanghai, Singapore, New York og London. Der har ikke været reaktioner fra de internationale kontorer. Han kender ikke til lignende sager anlagt af medarbejdere i andre lande. De har andre forbud af lignende karakter, f.eks. i forhold til valutaspekulation og højt gearede instrumenter. De gælder også der for alle medarbejdere.

Der har været lagt et stort arbejde i at gennemgå analyser, ekspertudtalelser og varslinger, når de skulle undersøge, hvilke konkrete problemer investeringer i kryptovaluta kunne give. Der er en stor risiko for hvidvask. Man ved ikke, hvor pengene kommer fra. Derudover er der stor risiko for markante værdiudsving. Forløbet med vedtagelsen af reglerne varede ca. 4 måneder.

Nordeas kunder kan ikke købe kryptovaluta hos dem. Det er ikke ulovligt at investere i kryptovaluta. Kunderne må gerne handle med kryptovaluta, men de kan ikke gøre det hos Nordea. De har ligesom andre pengeinstitutter processer, der skal monitorere transaktioner med henblik på at afklare, om pengene kan stamme fra kriminalitet. Hvis de bliver opmærksomme på sådanne transaktioner, skal det indberettes til tilsynsmyndighederne. Det gælder i forhold til alle transaktioner og uanset, hvordan pengene er tjent, men kryptovaluta er specielt risikofyldt.

Jacob Gyntelberg har forklaret bl.a., at han er Deputy Chief Risk Officer hos Nordea. Han blev ansat i november 2017. Han er uddannet cand.polit og har en ph.d. i økonomi. Han har tidlige været ansat i Danske Bank og i 13 år ved Bank for International Settlements, hvor han har deltaget i samarbejder om udvikling af regler for banksektoren, primært med relation til centralbanker. Han har beskæftiget sig med digitale transaktionsmuligheder, længe før bitcoin kom frem. Han har et bredt ansvarsområde med fokus på alle former for risikotyper.

Kryptovaluta er et digitalt udvekslingsmedie for værdi. Værdien sikres ved kryptering af både aktivet og transaktionen. Man kan ikke sige, at det er penge. Kryptovaluta er uden for centralbankmiljøet. Det er ikke det samme som en udstedt og reguleret valuta. En stor forskel er, at kryptovaluta ikke bare er én computerfil, men flere filer, der decentralt holder øje med hinanden. Man skal ikke identificere sig for at kunne bruge kryptovaluta. Det er oftest tilstrækkeligt med en mailadresse. Der er stor anonymitet. Det giver problemer for banker.

Hvis man bytter til penge, kan man ikke være sikker på, hvor de reelt kommer fra. Nordeas kunder kan ikke handle kryptovaluta hos dem.

Han var ikke med til at udarbejde eller implementere forbuddet. Han har derfor ikke kendskab til, om der blev overvejet andre modeller, f.eks. en bagatelgrænse. Givet Nordeas rolle ser han forbuddet som nødvendigt. Kryptovaluta er en umoden og ureguleret teknologi. Der er mange tegn på, at kryptovaluta bruges til kriminalitet. De har en særlig forpligtelse til at tage den risiko alvorligt. Det har også været signalet fra politisk hold. De har som bank et særligt samfundsansvar. Det er kendetegnende for kryptovalutabørser, at der opstår problemer, når myndighederne stiller krav til dem. En af børserne forlod f.eks. det amerikanske marked, efter at de amerikanske myndigheder begyndte at stille krav til dem.

Det er en bekymring i forhold til medarbejderne, at de uforvarende kan være med til at hjælpe kriminelle, og at de kan tabe deres penge meget hurtigt, f.eks. på grund af teknologiske fejl, men også fordi, der hvert år er nogle af kryptovalutabørserne, som hackes. Man kan også miste hele sin investering, hvis man mister eller glemmer sit kodeord. Der er også et spørgsmål om omdømme, hvis mange ansatte gjorde det. Det ville ikke se godt ud i pressen, hvis de bare havde ladet stå til. Derudover har de på grund af deres rolle et særligt ansvar i forhold til at holde øje med penge, som stammer fra kriminalitet.

5. hvidvaskdirektiv træder i kraft i begyndelsen af 2020. Det var vurderingen - som han er enig i - at der var så meget bekymring om kryptovaluta, at man ikke ville afvente det nye hvidvaskdirektiv.

Han har kendskab til, at banken JP Morgan har et tilsvarende forbud. Han kender ikke til andre eksempler. Han har ikke kendskab til andre retssager om berettigelsen af lignende forbud.

Charlotte E. Schiffer har forklaret bl.a., at hun er Head of People Group Risk & Compliance hos Nordea. Hun har været HR-chef for risikofunktionen siden 2017. Samlet har hun 24 års erfaring med HR-arbejde. Hun refererer bl.a. til Matthew Elderfield.

Hun var ikke involveret i udarbejdelsen af forbuddet. Hun fik kendskab til det via bankens intranet, på samme måde som 30.000 andre kolleger. Forslag til regelændringer lægges op til

bestyrelsen. Efter vedtagelse implementeres de i medarbejderreglerne. Forslag diskuteres af flere omgange, og her kan man følge forløbet i de fremlagte versioner af direktivet.

Der var en blandet modtagelse af forbuddet. Det første opslag gav anledning til mange kommentarer, navnlig fra en gruppe på 30-40 medarbejdere. Det skal dog ses i forhold til det samlede antal medarbejdere på mange tusind. Ud af ca. 400 medarbejdere i risikofunktionen var der kun en håndfuld, der havde indvendinger.

Forbuddet fungerer som mange andre medarbejderregler. Der er tillid til, at de efterleves. De har en whistleblower-ordning, som har medført én henvendelse, siden forbuddet trådte i kraft.

Nordea har andre lignende forbud, f.eks. mod at investere i udenlandsk valuta. Der er krav om orden i privatøkonomien. Der er eksempler på ansættelsesretlige sager, hvis en medarbejder kommer i økonomisk ufare.

Parternes argumentation

Klager har anført navnlig, at der traditionelt er snævre grænser for, hvilke indskrænkninger i medarbejdernes rent private anliggender en arbejdsgiver kan indføre med henvisning til ledelsesretten. Dette arbejdsretlige udgangspunkt hænger sammen med, at en arbejdsgiver som hovedregel ikke har nogen saglig driftsmæssig grund til at regulere forhold, der angår medarbejdernes privatliv, og forhold, som foregår og udfoldes uden nogen tilknytning til arbejdspladsen. Dette gælder så meget desto mere, hvis arbejdsgiverens regulering angår medarbejderens frihed til at foretage private økonomiske dispositioner.

For en ordensforskrift som den omhandlede gælder der efter retspraksis et strengt sagligheds- og proportionalitetskrav, særligt hvis ordensforskriften regulerer hvad medarbejderne foretager sig i den økonomiske privatsfære.

Medarbejderens private økonomiske dispositioner er som udgangspunkt et rent privat anliggende, som arbejdsgiveren ikke kan blande sig i. Dette gælder, uanset hvilken type af privatøkonomisk disposition, der er tale om, også for ansatte i den finansielle sektor.

Undtagelse kan alene gøres i situationer, hvor der kan være risiko for interessekonflikter eller udnyttelse af insiderviden.

Nordea har indført et generelt forbud, som indebærer, at medarbejderne ikke på noget tidspunkt under nogen omstændigheder, heller ikke i deres fritid og heller ikke ved disponering over egne økonomiske midler, må foretage investeringer, der involverer kryptovaluta.

Kryptovaluta er imidlertid et lovligt finansielt aktiv og betalingsmiddel. Det forhold, at kryptovaluta måtte blive anvendt til ulovlige transaktioner, kan ikke i sig selv sagligt begrunde et generelt forbud mod, at medarbejderne i eget navn og for egen regning og uden nogen sammenhæng med deres arbejde i banken foretager investeringer i kryptovaluta.

Medarbejderne har ikke via deres arbejde eller deres adgang til Nordeas handelssystemer mulighed for at handle med kryptovaluta. Nordea har ikke et særligt markedsfølsomt brand for eller imod kryptovaluta, og der består ikke en reel risiko for identifikation mellem Nordea og bankens medarbejdere i forbindelse med deres private investeringer i kryptovaluta. Der kan ikke som følge af medarbejdernes investeringer i kryptovaluta opstå habilitetskonflikter.

Nordeas medarbejdere er allerede omfattet af et økonomisk decorumkrav, som indebærer, at medarbejderne ikke må foretage økonomiske dispositioner, der kan bringe deres privatøkonomi i fare. Dette generelle decorumkrav er fuldt ud tilstrækkeligt til at opfylde Nordeas etiske og lovgivningsmæssige forpligtelser til at hindre, at deres medarbejdere foretager private dispositioner, der kan medvirke til hvidvask eller finansiering af terror.

At ingen andre danske banker har indført lignende forbud, men har fundet det tilstrækkeligt med en henstilling, på trods af at de er omfattet af samme finansielle regulering, bestyrker, at denne regulering ikke indeholder nogen forpligtelse til eller mulighed for at indføre et forbud som indført af Nordea. Heller ikke 5. hvidvaskdirektiv indeholder støttepunkter for, at handel med kryptovaluta er forbundet med nogen særlig risiko for hvidvaskaktivitet.

Nordea har ikke foretaget en afdækning af, om investering i kryptovaluta giver problemer for Nordea. Banken er således ikke fremkommet med konkrete eksempler på, hvordan handel med kryptovaluta i sig selv kan udsætte den for risiko for loyalitetskonflikter i forhold til bankens kunder, samarbejdspartnere, myndigheder eller andre. Da handel med kryptovaluta er lovligt, kan medarbejdernes private investeringer i kryptovaluta ikke skabe problemer for Nordeas image.

Det må lægges til grund, at der ikke blev overvejet mindre indgribende eller mere nuancerede forbud, hvor der blev sondret mellem medarbejdergrupperne. Hvis forbuddet tillades, er det vanskeligt at overskue, hvor grænsen går for, hvilke hensyn en arbejdsgiver kan påberåbe sig i forhold til at gribe ind i medarbejdernes private forhold. Der må kræves konkrete grunde og ikke blot varetagelse af mere ideelle interesser. Hertil kommer, at forbuddets overholdelse ikke er kontrollerbart.

Nordea Danmark blev ved fællesmødet opfordret til at suspendere forbuddet, indtil der forelå en retlig afgørelse af tvisten, men forbuddet blev fastholdt. Der er tale om et groft misbrug af ledelsesretten, hvorfor der bør fastsættes en betydelig bod.

Indklagede har anført navnlig, at fastsættelse og håndhævelse af reglementer og andre tiltag, herunder regler, som griber ind medarbejderens privatsfære, ikke kræver nogen særskilt hjemmel, hverken i kollektivt eller individuelt aftalegrundlag. Afgørende er alene, om forbuddet er driftsmæssigt begrundet, har et fornuftigt formål og ikke går for vidt.

Det er uden betydning for vurderingen i forhold til ledelsesrettens grænser, at det er lovligt at handle med kryptovaluta. Forudsætningen for, at det er relevant at bruge ledelsesretten, er netop, at det omtvistede forhold ikke er lovreguleret.

Der er redegjort for baggrunden for forbuddet ved meddelelserne på intranettet den 22. og 24. januar 2018. Der er tale om et ureguleret marked med en betydelig risiko for, at man mister det investerede beløb, bl.a. som følge af ekstreme prisudsving, de tekniske løsninger, hacking og mistet adgang. Risikoen for tab er meget stor, og man står som investor helt uden beskyttelse. Disse risici er veldokumenterede og har bl.a. ført til, at de europæiske tilsynsmyndigheder i februar 2018 advarede mod kryptovaluta.

Nordea kan som ansvarlig arbejdsgiver i den finansielle sektor ikke se bort herfra. Banken har ansvaret for at håndtere risici, som kan føre til interessekonflikter og udfordre medarbejdernes loyalitetsforpligtelse, herunder ved at medarbejderne kommer i en presset økonomisk situation. Der er ikke tale om en generel mistro til medarbejderne, men kryptovaluta eskalerer en risiko for, at medarbejderen kommer i en konfliktsituation.

4. hvidvaskdirektivs overordnede formål er at forhindre hvidvask. Nordea har fulgt ånden i hvidvasklovens § 7 og § 8 ved at udarbejde politikker, som imødegår risikoen for hvidvask.

Det må anses for et faktum, at kryptovaluta i vidt omfang anvendes til kriminalitet, herunder terrorvirksomhed og hvidvask af penge. Det har netop ført til, at 5. hvidvaskdirektiv indeholder regler om regulering af kryptovaluta med henblik på at sikre finansiel stabilitet og tilgodesee samfundsmæssige hensyn. Der er en betydelig risiko for, at medarbejdere ved at investere i kryptovaluta uforvarende bliver involveret i hvidvask.

Der blev taget rimelige hensyn til medarbejdernes forhold. Forbuddet blev indskrænket til ikke at omfatte nærtstående, og medarbejderne fik lov til at beholde eksisterende beholdninger. Medarbejderne var inddraget i den endelige udformning af forbuddet, og ingen medarbejderrepræsentanter protesterede, da reglerne blev vedtaget af bestyrelsen.

Forbuddet kan håndhæves, idet transaktioner kan følges på medarbejdernes konti, og der er en whistleblower-ordning, som har resulteret i en sag om kryptovaluta.

En del store, internationale banker har taget initiativ til lignende forbud.

Forbuddet mod at investere i kryptovaluta er således driftsmæssigt begrundet, forfølger et fornuftigt formål og er proportionalt. Nordea har en generel pligt efter reglerne i lov om finansiel virksomhed til at forebygge, at der opstår interesse- og loyalitetskonflikter. Forbuddet varetager alvorlige samfundsmæssige hensyn, og det går ikke videre, end formålet tilsiger.

En eventuel bod bør bortfalde. Klager kunne have indbragt sagen for Arbejdsretten som en hastesag, hvorved spørgsmålet kunne have været afklaret, før forbuddet trådte i kraft.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Efter arbejdsretlig teori og praksis er arbejdsgiveren i kraft af sin almindelige ledelsesret berettiget til at give regler for medarbejdernes adfærd, såfremt reglerne har et sagligt driftsmæssigt formål og ikke går videre end nødvendigt af hensyn til formålet.

Sagen angår Nordea Danmarks interne regel om forbud mod, at medarbejderne investerer i kryptovaluta, og spørgsmålet er, om forbuddet, der trådte i kraft den 28. februar 2018, overskrider ledelsesrettens grænser ved at omfatte medarbejdernes privatøkonomiske dispositioner.

Forbuddet blev indført som led i en beslutning truffet af Nordeas bestyrelse ("Group Board") om at revidere et koncerndirektiv om handel for egen regning. Forbuddet vedrørende investering i kryptovaluta er udformet sådan, at det som udgangspunkt gælder for alle medarbejdere, at medarbejderne kan beholde allerede erhvervede beholdninger af kryptovaluta, og at investering foretaget af medarbejdernes nærtstående kun er omfattet af forbuddet, hvis medarbejderen er involveret i den pågældendes handel med kryptovaluta.

Ud over de særlige regler vedrørende kryptovaluta, der som nævnt blev indført ved revisionen i 2018, indeholder koncerndirektivet om handel for egen regning bl.a. regler om forbud mod at spekulere i udenlandsk valuta og at handle med finansielle instrumenter på en sådan måde, at medarbejderen risikerer at komme i økonomisk uføre f.eks. ved, at der kan tabes mere end det investerede beløb.

I to meddelelser på intranettet begrundede banken over for medarbejderne forbuddet med bl.a., at kryptovaluta i modsætning til værdipapirer og valutaer ikke er undergivet myndighedsregulering, at investorer i kryptovaluta ikke er beskyttet mod urimelig handelspraksis, at den økonomiske risiko er for høj på grund af bl.a. ustabile kurser, at der er særlig risiko for, at tjente penge stammer for kriminalitet, og at investering i kryptovaluta ikke stemmer med bankens rolle og de særlige krav, der må stilles om ansvarlig adfærd.

Finanstilsynet advarede i 2015 forbrugerne mod virtuelle valutaer på baggrund af en advarsel udsendt af den europæiske banktilsynsmyndighed. Det anføres, at virtuelle valutaer er en form for uregulerede elektroniske penge, som ikke er udstedt af og garanteret af en centralbank, og der henvises bl.a. til en risiko for helt at miste den virtuelle valuta, manglende sikkerhed for, at virtuel valuta kan bruges som betalingsmiddel eller kan veksles tilbage til reel valuta, risiko for meget store og hurtige værdiudsving og risiko for misbrug til kriminalitet. Advarslen byggede på en lignende advarsel fra den europæiske banktilsynsmyndighed.

I februar 2018 advarede Finanstilsynet på ny forbrugerne mod kryptovaluta, nu på baggrund af en fælles advarsel udsendt af den europæiske banktilsynsmyndighed, den europæiske pensions- og forsikringsmyndighed og den europæiske værdipapir- og kapitalmarkedsmyndighed. Det anføres bl.a., at prisudsvingene på kryptovaluta er ekstreme, og at der samtidig er klare tegn på en prisboble inden for området. Det anføres endvidere, at handel med kryptovaluta ikke er omfattet af finansiell regulering med den deraf følgende forbrugerbeskyttelse.

I EU's 5. hvidvaskdirektiv, som blev vedtaget i 2018, og som skal være gennemført i medlemslandene den 10. januar 2020, fastsættes der regler vedrørende udbydere af veksling fra virtuelle valutaer. I direktivets præambel anføres bl.a., at der ikke efter EU-retten gælder regler om pligt til at identificere mistænkelige aktiviteter i forbindelse med veksling fra virtuelle valutaer, at terrorgrupper derfor kan være i stand til at overføre penge ved hemmeligholdelse eller ved at drage fordel af en vis anonymitet, og at de kompetente myndigheder bør kunne overvåge anvendelsen af virtuelle valutaer med henblik på at bekæmpe hvidvask af penge og finansiering af terrorisme.

Arbejdsretten finder, at Nordea Danmarks forbud mod, at medarbejderne fremover investerer i kryptovaluta, må vurderes i lyset af karakteren af de risici, der på det foreliggende grundlag må antages at være forbundet med investering i kryptovaluta, og som har ført til lovgivningsinitiativer på europæisk plan. Forbuddet må endvidere vurderes i lyset af, at bankens interne regler i forvejen opstiller visse begrænsninger vedrørende medarbejdernes privatøkonomiske dispositioner, hvilket må antages bl.a. at være begrundet i dens virke og rolle som finansiell virksomhed og risikoen for loyalitetskonflikter mv. Der gælder f.eks. et forbud mod spekulative transaktioner i fremmed valuta. Der er ikke grundlag for at anse forbuddet vedrørende kryptovaluta for vilkårligt, idet det gælder for alle medarbejdere.

På den anførte baggrund finder Arbejdsretten ikke grundlag for at tilsidesætte det skøn, der må tilkomme Nordea Danmark med hensyn til at vurdere de foreliggende risici for bl.a. loyalitetskonflikter og den heraf følgende driftsmæssige betydning for banken af at forbyde medarbejderne at foretage private investeringer i kryptovaluta.

Arbejdsretten finder endvidere, at forbuddet ikke er mere indgribende end nødvendigt af hensyn til formålet. Arbejdsretten bemærker herved, at forbuddet ikke indebærer, at

medarbejderne skal afhænde allerede erhvervede beholdninger, og ikke omfatter nærtståendes dispositioner, som medarbejderne ikke er involverede i.

Arbejdsretten frifinder derfor indklagede for de nedlagte påstande.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Nordea Danmark frifindes.

I sagsomkostninger skal klager, Finansforbundet, inden 14 dage efter afsigelsen af denne dom betale 5.000 kr. til Arbejdsretten.

Lars Hjortnæs